HOTĂRÂRILE CARE POT FI SUPUSE REVIZUIRII PENALE ȘI LIMITELE REVIZUIRII. ASPECTE DE DREPT COMPARAT

COURT JUDGMENTS THAT MAY BE SUBJECT TO CRIMINAL REVIEW AND LIMITS OF REVIEW. COMPARATIVE LAW ANALYSIS

CZU: 340.5:343.158 **DOI:https://doi.org/10.5281/zenodo.10725401**

MORCOV Adela,
ORCID ID: 0000-0002-7035-7772,
Universitatea de Stat din Moldova
E-mail: adelamorcov@protectlex.md

Scopul prezentului demers îl constituie determinarea felului și a statutului hotărârilor judecătorești care pot fi supuse revizuirii penale, precum și limitele legislative ale acesteia. Pentru atingerea scopului, în vederea asigurării plenitudinii demersului științific, se stabilește obiectivul de analiză a legislației procesual-penale naționale precum și străine, analiza doctrinei pe subiecte similare precum și cercetarea practicii judiciare. În vederea îndeplinirii obiectivelor stabilite, de către autoare au fost utilizate metodele cantitativă, deductivă și inductivă, analitică și comparativă.

Ţinând seama de fundamentul şi scopul ei, revizuirea nu poate avea ca obiect decât hotărârile care prezintă anumite caracteristici privind: provenienţa, natura, conţinutul şi forţa lor executorie [5, p. 165]. Astfel, în acord cu dispozițiile art. 458 alin.(1) CPP RM, pot fi supuse revizuirii **hotărârile judecătorești irevocabile**. În sensul legii procesual-penale termenul de „hotărâre judecătorească" este definit *lato sensu,* or, potrivit art. 6 pct. 13) CPP RM, aceasta constituie o denumire generică atribuită sentinței, deciziei, încheierii și hotărârii – toate emise de instanța de judecată.

Deși legea atribuie termenului de hotărâre judecătorească toate actele procedurale pasibile a fi emise de instanța de judecată, Curtea Constituțională a RM a reținut că revizuirea privește numai hotărârile irevocabile care conțin o rezolvare a fondului cauzei [1, §33]. Fondul cauzei presupune soluționarea de către instanța de judecată a tuturor aspectelor de drept substanțial și procesual.

Per exclusio, de la revizuire vor fi înlăturate hotărârile judecătorești menționate la art.6 pct. 13) CPP RM prin care nu s-a oferit o soluție asupra cauzei *(încheierile[1])*. Totodată, deși încheierile nu pot fi supuse revizuirii de sine stătător, acestea pot fi obiect al examinării la rejudecarea cauzei după admiterea cererii de revizuire atunci când acestea constituie o sursă a încălcării drepturilor.

Referitor la statutul „irevocabil" al hotărârii judecătorești[2], vom puncta că spre deosebire de CPP RM, legislația franceză[3] și română[4] reglementează că pasibile revizuirii sunt hotărârile definitive. Mai mult, legislațiile acestor state nu prevăd noțiunea de hotărâre „irevocabilă". Similar, și CPP RM din 24.03.1961 a operat cu termenul de hotărâre definitivă, termenul de ho-

tărâre irevocabilă fiind introdus prin adoptarea CPP RM din 14.03.2003. De cealaltă parte, art. 413 pct.1 din CPP al Federației Ruse permite revizuirea hotărârilor „care au intrat în vigoare", și tot prevederea legală citată permite revizuirea atât a sentințelor și deciziilor, cât și a încheierilor. Distinct de cele enunțate, art. 443 pct. 1 din CPP al Belgiei prevede că supuse revizuirii sunt condamnările devenite autoritate de lucru judecat.

Aferent observațiilor ridicate, indicăm faptul că forul constituțional al RM a reținut că: „*trebuie să se facă distincție între (1) "**puterea** de lucru judecat" sau "**irevocabilă**", care sunt calitățile unei hotărâri ce împiedică alte procese având ca obiect ceea ce a fost deja judecat, și (2) "**autoritatea** de lucru judecat" sau "**definitivă**", care sunt calitățile unei hotărâri ce poate fi contestată printr-o cale ordinară de atac. Astfel, deși orice hotărâre irevocabilă este și definitivă, nu orice hotărâre definitivă este și irevocabilă"* [4, §60].

Având în vedere cele expuse, se constată că o hotărâre judecătorească va putea fi supusă revizuirii doar dacă aceasta vizează fondul cauzei și doar dacă aceasta a devenit irevocabilă, adică nu mai poate fi supusă nici unei căi ordinare de atac.

Într-un alt registru, cu privire la cel de-al doilea scop al prezentului demers, și anume stabilirea limitelor revizuirii, determinăm că revizuirea se circumscrie următoarelor aspecte:

A. Revizuirea poate viza atât latura penală, cât și latura civilă – art. 458 alin. (1) CPP RM.

Anterior CPP RM din 24.03.1961 nu cuprindea dispoziţii cu privire la revizuirea laturii civile a hotărârilor penale, astfel cum în prezent nu reglementează această posibilitate de revizuire nici CPP al Federației Ruse sau cel al Republicii Franceze. Deși actualmente art.458 alin. (1) CPP RM prevede posibilitatea revizuirii laturii civile, textul legii nu abundă în reglementări detaliate, fapt ce îngreunează procesul de aplicare a legii.

Astfel, vom debuta prin a indica faptul că potrivit art. 453 alin. (2) CPP român − revizuirea hotărârilor judecătorești penale definitive, exclusiv cu privire la latura civilă, poate fi cerută numai în faţa instanței civile, potrivit Codului de procedură civilă. Totodată, legislația română atunci când enumeră temeiurile/cazurile de revizuire în conținutul art. 453 alin. (1) al legii procesuale, specifică faptul că, cazurile de revizuire sunt aplicabile doar în ipoteza revizuirii laturii penale a hotărârilor judecătorești. *Per a contrario*, cazurile de revizuire nu vor fi aplicabile în cazul revizuirii exclusive a laturii civile a unei hotărâri penale, în cazul acestora urmând a fi aplicabile temeiurile de revizuire prevăzute de Codul de procedură civilă.

O astfel de ipoteză a revizuirii exclusiv a laturii civile nu este prevăzută însă de CPP RM, iar o omisiune legislativă în anumite condiții poate fi contrară Constituției. În sensul enunțat, se propune completarea art. 458 alin. (3) CPP RM după cuvântul *„Revizuirea"*, cu sintagma *„hotărârilor judecătoreşti irevocabile cu privire la latura penală".* Totodată, se propune completarea art. 458 CPP RM cu alin. (3^1) având următoarea formulare: *„(2) Revizuirea hotărârilor judecătoreşti irevocabile, exclusiv cu privire la latura civilă, poate fi cerută numai în faţa instanţei civile, potrivit prevederilor şi temeiurilor prevăzute de Codul de procedură civilă.".*

B. Revizuirea poate fi introdusă atât în defavoarea, cât și în favoarea făptuitorului, reieșind din interpretarea prin combinare a art.art. 458 și 459 CPP RM.

În doctrină posibilitatea de a introduce o cerere de revizuire atât în favoarea, cât și în defavoarea făptuitorului este denumită ca fiind sistem al revizuirii nelimitate [3, p. 15]. Un astfel de sistem similar este prevăzut și în legislația Federației Ruse, însă există legislații în care revi-

zuirea poate fi introdusă doar *in favorem*, acest sistem al revizuirii find denumit sistem limitat. De exemplu, legislația franceză consacră în art. 622 din CPP francez dreptul de a introduce cerere de revizuire doar în beneficiul oricărei persoane condamnate pentru o infracțiune sau un delict. *A simili*, și legislația belgiană prevede că cererea de revizuire poate fi introdusă doar în beneficiul condamnatului.

C. Revizuirea poate viza un singur făptuitor, dar se poate referi și la toți făptuitorii vizați în cadrul cauzei penale – potrivit art. 458 alin. (2) CPP RM; și

D. Revizuirea se poate referi la un singur capăt de acuzare, la mai multe sau la toate capetele de acuzare potrivit art. 458 alin. (2) CPP RM.

Urmare a celor expuse și a determinării limitelor revizuirii, se atestă faptul că sistemul revizuirii din RM necesită îmbunătățiri în ceea ce privește reglementarea legislativă a revizuirii exclusive a laturii civile a hotărârii judecătorești, în formularea propusă *ante*. Totodată, deși revizuirea poate viza toate aspectele unei hotărâri judecătorești, ea nu poate fi calificată drept un remediu ordinar declararea acesteia fiind posibilă doar în limitele temeiurilor stabilite de art. 458 alin. (3) CPP RM.

Referințe:

1. Decizia Curții Constituționale nr. 66 din 15.06.2020 [Accesat 06.08.2023] Disponibil: https://constcourt.md/ccdocview.php?tip=decizii&docid=814&l=ro.
2. Decizia ÎCCJ a României nr. 2168 din 22.08.2015 [Accesat 10.08.2023] Disponibil: http://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery[0].Key=id&customQuery[0].Value=126161.
3. GÂRCU Gh. Teză de doctorat: Revizuirea hotărârilor judecătorești penale definitive. Rezumat. [Accesat 05.08.2023] Disponibil: https://dokumen.tips/documents/revizuirea-hotararilor-judecatoresti-penale-definitive.html.
4. Hotărârea Curții Constituționale nr.32 din 17.11.2016 [Accesat 06.08.2023] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=97609&lang=ro.
5. OLTEANU A. Caracteristicile hotărârilor supuse revizuirii în reglementarea procesual penală. [Accesat 08.08.2023] Disponibil: http://old.mpublic.ro/jurisprudenta/publicatii/hotarari_supuse_revizuirii.pdf.